

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(XXIX.)

A' TS. ÉS KIR. FELSÉG' KEGTELMÉVEL

Indult BÉTSBŐL Pénteken 8. Áprilisbenn. 1796.

Brüffelből Mártz. 17-dikénn.

Egészfszen bizonyos dolog, hogy a' tsatázások kevés napok alatt el-fognak kezdödni. Az Austriai seregek tellyes mozgásbann vagynak; nagyobb részint a' Sieg' vizihez nyomulnak-le. A' Frantzia seregek úgy hiszik, hogy öket emezek leg előbb is, egész erővel Düsseldorfbol fogják ki-nyomni igyekezni. Ez az az ok, a' melly a' Mosai és Sámbreri Frantzia táboroknak, az ujj mozgásokra alkalmatosságot szolgáltatott. Fő hadiszállásokat is azért tették által Coblentzbe, hogy a' hadi theatromhoz, a' melly most az Alsó-Rénusnál fog lenni, közelébb

F f.

esék. Jour d'án sietve által ment Stábiának egy részével Düsseldorfba, és számos seregeknek adott parantsolatot, hogy utánna mennyenek. Ugy láttának minden környülállások, hogy a' Mosella' máj-jékeinn csak defensive, az Also-Rénusnál ellenbenn offensive fognának folyni a' dolgok! &c.,,

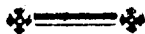
Olosz országból a' Genuai videkekről azt írják, hogy az eddig itt volt Frantzia fő Vezér Scherer, a' Nemzeti Biztósálg Ritterrel együtt, el-fogattatnak és vasonn fognak Párisba vitettetni. A' bűn, mellyel vádoltatnak, az, hogy sok pénzt pazér'ottak-el; Scherernek nevezetesenn, az is tulajdonittatik hibául, hogy tavaly a' 23-dik-és 24-dik Novemberi győzedelemnek, miért nem vette több hasznát? és miért nem rontott-bé Turinba és Mailandba? &c.

Frantzia Ország.

A' Frantzia Revolutzió' reserva rugójának, az Afsignaták' helyébe bé-hozatott Mandatumoknak valóságos minémüségit érteni kell annak, a' ki csak valamennyire is esmerni kívánnya azt az eszközt, mellyet a' Frantzia Igazgatók, az Afsignaták'nak a' világról való el-enyélesztetésére, 's-Respublikájoknak meg-tartására, a' leg hathatósabbnak gondoltak lenni. Valóságos tulajdonságát ennek, azokból a' 18 Artikulusokból jól meg lehet érteni, a' mellyeket az Öt-fizázak, a' Directoriumtól projectáltatott 4 fő Artikulusokból tsináltak, és a' mellyeket az utánn mindgyár a' Vének is haladék nélkül meg-erősítettek. Így lehet magyarul fordítani őket: — „

„1) Két Milliárd és 400 Millio Livrányi (2400 Millió) Teritoriál-Mandatumok (vagy Jofszág-Incriptziók) készítettnek; 2) Ezek az egész Respublikábenn mindenütt kész pénz-gyanánt járnak, és minden közönséges 's-magános kassákbaann, mint kész pénz, úgy vétetnek-el; 3) Külső formája a'

Mándátumoknak, valamint szintén az annak megakadályoztatására szolgáló leg bizonyosabb eszköz is, hogy 2400 Millió Livrányi Mándátumoknál többek ne tsináltathassanak, 3 napok alatt meg-határozatnak; 4) A' Mandatumok, Zállog = Privilegium = és bizonyos Nemzeti = jofzágokat le-kötő levelek. lesznek, úgy hogy, minden magának e -féle Mándátumokat szerző embernek jusza legyen, a' maga Departamentomjában lévő Elölljárók által, a' jofzágat meg-betsültetni, a' maga nevére iratni, és azért mint meg-vásárlott jóért, a' nálla lévő Mándátumokkal meg-fizetni; 5) A' jofzágok meg-betsültetése a' már meg-határozva lévő régulák szerént megyen véghez, úgy hogy, ha a' jofzág, miveltehető föld, az 1790 beli egy esztendői árendát 22-szer sokszorozva, ha pedig épület, ezt az egy esztendei bért 18-szor sokszorozva, fizeti a' vásárló; 6) Ide nem értetődnek a' több mint 300 Jugerumnyi (Holdnyi) Erdők, és a' Nemzet' szükségéire kívántató épületek; 7) A' még cursusbann lévő Afsignaták, a' Mándátumokkal mind bé váltatnak, de úgy, hogy 1 Livra Mándátumért, 30 Livrányi Afsignaták vétetődnek-el. (A' Directorium 1-gyért 100-zat projectált vólt: de ez nem hagyatott helybe) Minekutánna az Afsignaták ilyen módonn mind bé-váltódtak (a' mellyre kevés híjjánn 834 Millió Livrányi Mándátumok kívántatnak) a' többi megmaradó Mándátumok két részre osztódnak: 600 Milliók resarvábann a' Kints tárba bé-tétetnek; a' másik meg-maradó rész pedig, abba a' 3 költsos kaszába zárattatik, a' mellyből a' közönséges költség izokott tétetődni; 8) Mindenek tartoznak 3 hónapok alatt az Afsignatákat Mándátumokkal fel tserélni, az alatt pedig a' cursusbann, 1 kész pénz Livrának 50 Afsignata-Livra legyen az ára; 3 hónapok múlva, tsak Mándátumokért lehet tserébe adni az Afsignatát; 9) Az 50 Sous betsu (v.lami 2 Livrás) 's-a' még ennél is kisebb Afsignaták, cursusbann hagyatnak egy darabig, ezekből 10, kész pénzért egyet érvén. Az után lassan-lassan ezek is bé-váltatnak réz pénzel; 10) A' Mándátumok-

nak el-készülhetéseig, Mándát-Obligatziókat irattatnak, a' mellyek most ki-adattatván, a' cursusban Mandatumok helyett fognak szolgálni addig; míg ezek el-készülnek: akkor ezekkel visszafiztetnek; 11) A' Mándátumokért bé-tseréltetett Afsignáták, a' beadó személy előtt meg-keresztetnek; 12) Ez történik a' Nemzeti jofszágok' vásárából bé-jövő Mándátumokkal is: melly után azok is, ezek is, elégettnek; 13) A' Mándátumoknak zálogjokul szolgáló és az érettek el is adató Nemzeti-jofszágok' laistromi, ezenn Decretommal együtt közönségessé tétetetik; 14) Ugyan azonn örökség, semmi féle fogás alatt nem szolgálhat más Mándátumnak is zálogául: 15) Az a' Decretom, melly által az arany és ezüst, kereskedő-portékákká rendeltettek vólt, el-töröthetik, 16) Az Eröltetett-költsönről szolló Decretomban, legkisebb változtatást sem teszen ez a' Mándátumokról szolló Törvény; 17) Egy Commissió haladék nélkül meg fogja határozni, hogy a' Haza-oltalmazóinak el-fizánt egy Milliárdnyi Nemzeti-jofszágok, miként határozathatnak és jegyeztethetnek-ki leg jobb móddal; 18) A' Mándátumokról szolló Decretomról és az ő bé-töltetődésinek módgyáról, egy tökéletes magyarázat készittődik és tétetődik nyomtatásban közönségessé.,

A' Párisi Ujjaság-írók, még most is elég élesen írának némellykor az Országoló-fizéknek rendelkezéséről. A' Quotidien nevű Levél írója nevezetesen, naponként vakmerőbben ki-mondgya a' maga ítéletit a' Directoriumról. Különösönn le-gyalazta mostaság ennek azt a' Decretomát, mellyel a' Versaliai Sz. Lajos' diplomát bé-záratta: a' hol pedig magok a' Párisi Papi megye Papjai hirdettek vólt Püspök választó gyűlést. Minek utánna az említett Író, a' Directoriumnak ezenn lépését, a' Catholica Vallás' tökéletes számkivetésbe-való-küldödésének nevezte volna, végre így szoll a' Directorokhoz: —, „Philosophusok! a' kik most e' leg Keresztynébb Királytól hordoztatott páltzát tarttyátok kezetekben, az kérdem tölletek: nem hágtátok-e' ti a'

bűntest's'g' határait által akkor, a' midőnn a' Catholica vallásnak izamkivettetésére való egyenes tzelőzásokot illy meg-határozva ki-nyilatkoztattátok. Azt gondoljátok-e', hogy azok a' Papok, kikre az nagyon bízva az Eklésiától, hogy a' Christus' Vallását, életeknek le-tételével is mindenütt közönségesen hirdessék, olly könnyenn fel áldozzák lelki esmerettyeket a' ti akaratotoknak? Nem veszitek-e' ezetekbe, melly nagy erőt adtatók nem okos magatok' ki-nyilatkoztatása által, ezenn Papok' Declamátzióinak a' ti országlásokat ellen? &c.,

A' Bourboni Háznak még az országbann lévő némelly tagjairól ezeket olvassuk. — „Az Orleáni Hertzegné Páris mellett el egy falubann. Ennek két ifjabb fiai, Marseillbenn a' St. Jean' várábann tartattak egy darabig, hanem az által, hogy a' mint vádoltattak, onnan el akartak szökni, kifizoritották vólt magokat a' Conventnek azonn Decretoma alóll, a' melly által a' Bourboni Famillia a' maga szabadsága felől bátorságba helyheztetődött. Most tsak ugyan ezek is szabadságbann élnek Antibeshez nem meszse, falunn. A' meg-ölettetett Oreg Orleánnak egy huga, hasonló-képpen falunn lakik Marseill mellett, valamint szintén Hertzeg Conti is Frantzia országnak egy másik szegeletébenn. „

A' Chouánsok a' Stofflet' halálát meg akarván bosszulni, Candébol 20 Republikanusokat, a' kik itt nállok fogságbann vóltak, Poierre felé executzióra útnak indították, hogy ott őket agyonn lövöldözzék. A' késérést egy Fleur-d'-Espine nevü Káplárjokra bízták. Ez az útbann, az ő hatalma alatt lévő Chouáns katonákat a' fegyverből ki-vetkeztetvén, a' fogoly Republikanusokat elszabadította, és Angersbe Gen. Hochéhoz vitte, a' melly tselekedetéért jutalomul azt kívánta, hogy őtet további katonai szolgálatra, tegyék az Élfzaki táborhoz.

Gallitzi a.

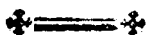
Lemberg ből Mártz. 26-dikánn. — „

„Itt ezenn napokbann kemény Rekruta-szedés volt. Az egész Auszriai Lengyel országra 25 ezer uj katonák valának ki-irattatva, a' mellynél nagyobb számu katona-szedésre, Gallitziának visszavételétől fogva itt nem emlekeznek. Az 1787-diki, a' Török háborura 18 ezer fejekből állott, és az akkor leg nagyobb nak tartatott. Most csak Lemberg 140-vent tartozott ki-állítani: de 400-zann is hoztattak-bé, a' kik a' meg-visgáltatás után többire visszavotsattattak. —

„A' Török és Orosz szélekről az a' hír jött volt Fébr. 4-dike tájjánn, hogy az Oroszok szorgalmatosonn teszik a' Törökök ellen a' költsönös készüléteket, m gazinunjajkat töltik, és seregeiket jó lábakra állittyák. Ezek a' készülétek mindazáltal, az Oroszok' részéről csak azért tételnek, hogy a' Törökök az Oroszoktól nállok tétellett közvetkezendő kérdésekre is: mi okonn erősítetteti a' Porta olly szótatlan szorgalmatossággal a' maga határ várait? miért tölti fegyveres házait? miért szaporította katonáit? miért gyakoroltattya azokat az Europaiak' katonai fenytéke szerént? miért készítetteti hajós seregeit? egy szóval illy nagy hadi készüléteket békefélig idöbenn miért tétel? semmit nem felelvén, ezenn félelmes hadi készüléteknék tétele mellett tovább is ollyan áthatatosonn meg-maradott, hogy azokból csak a' békefélig félbe-szakasztatódását lehet gyanítani. A' Tsáfszárné ezekre, a' Portához bé-adatott uróbbi jelentésébenn, egyenes feleletet kívánt; egyébként ennek el-halgattatását, mint hadizenetet úgy nézni, és a' háborut a' közelébb való tavaszszal el-kezdeni kéntelenítettvén: bizelkedik azonbann magának azzal, hogy a' Hatalmas Porta, a' két Nemzetek' boldogságáért, a' mellyet a' békefélig félbe-szakasztása által meg-háborítana, minden a' féle további lépéseket el fog kerülni, a' mellyek a' háborut szükséges-képpenn magok után fognak vonni. „

„Úgy láttik (ilyen meg-jegyzést teszen egy Német-Író a' Török és Orosz szélekenn elevednedni hallató hadi készületekről), hogy az Orosz birodalom már most, fogatos eszközöknek elő-vételek által igyekezi magát, a' Portától ellene tétetethető próbák ellen, bátorságba helyhezteni; úgy lehet leg alább gondolkodni, hogy: a' Portának Lengyel ország iránt való két felé magyaráztatható maga-ki-jelentései, és Frantzia országgal való, 's-Lengyel országnak helyre-állítására tzelőző egyetértése; némelly más Hatalmságok' hasznainak, egymáshoz való úgy-láttzó közelítése; néhány Lengyeleknek nyilvánosságos szorgalmatoskodásai, kik közzé számláitathatik nevezetesenn most, a' Frantziáktól reá bizatott egy-s-más dolgokkal és ajánlásokkal Konstantzinápolyba közelebbről meg-erkezett Grof O g i n s k y is; végre Frantzia hadi Minister' D u b a y e t nek annyi tisztekkel és Indzsinérekkel Konstantzinápolyba lett küldettetése, 's több e'-félék, egy maga országának bátorságára és jávára olly rend kívül figyelmező Monarcháné által, jó gondolóra-való-vétetődés nélkül nem hagyattathattak; annyival is inkább, hogy a' Frantziáknak abban a' Traktájokbann, a' melly szerént a' Spanyolok az Anglusokkal háborut kezdeni akarni szemléltetnek, valósággal fundamentomul fogott tétetődni az, hogy a' Porta is erre a' tzelra dolgozzék, és az Orosz Birodalom ellen háborut kezdgyen.,

A' következő Konstantzinápolyi tudósítások is sogorosok az elő-hordottakkal: — „Mi (így írnak innen Fébr. 28-dikánn) könnyen meg-eshetik, hogy azonn a' punktumonn állunk, midönn azt mondhattyuk, hogy, ha a' háboru még ki nem hirdettetett is, nem fog késni ki hirdetődni — 40 ezer emberek, 's-azok között 20 ezer Arnautok, 8 Europai Provinciák' Basáinak vezérlések alatt, vagynak útbann Adrianople felé. A' Roméliai Beglerbeg is, 3 ezere-magával ugyan ide útnak indúlt; és mind addig itt fog múlatni, valamig az itt Lägerbe szálló seregek mindenünnen ide öfzfegyül-

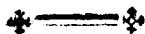
nek. Tudva lévő szokások az a' Törökeknek, hogy minden táborozás előtt így szokták egy valamely bizonyos helyen egész erejeket öfzsze gyűjteni, és az utánn a' háborunak környülállásaihoz képeft, a' csoportokat innen öfztyák ízélyel a' szükséges helyekre, a' szerént, a' mint az ő hadi plánumjok kívánnya. —

„Ezenn seregeknek el-indulások előtt néhány nappal egy Á s i á bol jövő S p a h i k csoporttya is ment itt kereszjül, és ez is oda vette úttját, a' lova a' többek. Minden féle hadi készületek nagy számmal gyulytetnek minden felöll rakásra. —

„Hogy a' közönség előtt a' valóságos tzeljät eltitkolhassa a' Porta, azt a' hirt terjesztette-el, hogy mind ezek a' nagy készületek a' Bulgáriai Rebellis Basa ellen valóknának; a' mellyet könnyen is meg lehetne hinni, ha nyilvánóságos dolog nem volna, hogy a' Török Ministerium már el-küldötte P a s s o a n - O g l u n a k a' p a r d o n t, és ez magát egész engedelmeségre ajánlotta., — „A' mi Politicufsaink tehát nem kételkednek semmit azonn, hogy valósággal valamely szomszédünk ellen ne készittödné a' háboru. Sőt fugdösva beszéltetik már, hogy az O r o f z seregek is mozgásbann vagynak, és a' D n i e f t e r' párttyához 30 ezerenn közelitene. Azt is erősítik, hogy a' Fekete-tengeri két nevezetes Vezérek M o r d i n o f f és R i b a s, Pétersburgba vették légyenn ezekben a' napokbann magokat: olly tzeláll, hogy rendeléseket vegyenek az Udvartol arra a' történetre, ha tsak ugyan ki-ütné magát a' háboru. Tudva lévő dolog, hogy a' nevezett két tengeri Vezérek a' Fekete-tenger' ki-kötö-helyeibenn egy időtöl fogva minden féle készületeket szorgalmatosonn tétettek. E' mellett ha gondolóra veszfzük, hogy a' tenger felöll S i n o p e, T r e b i s o n d e, V á r n a, és más kikötö-helyeink, a' szároz felöll pedig, B r a h i l o w, I s m a i l, C h o t z i m, 's-más vársink, részünkröl is erősítettnek, 's-hogy a' seregek és hadi készületek lafsanként szállitódnak nem lehet nem gyaniiani, hogy a' békeféségnek fel-bomlása közel legyen. —

„Ebből nem azt lehet ki-hozni, mint-ha a' Porta ohajtaná a' hadat, tudván, hogy utoljára csak ugyan ő leszen az alsó, hanem jó készüllettel akar még is minden törtenehez hozzá lenni. Ez az az idő-pont, a' mellybenn a' mi Udvarunk, minekutánna az Oroszok Lengyel országnak nagy részit el-foglalták, minden képpen tarthat attol, hogy a' Tsáfzárna a' maga sok szerentsés probáinak meg-koronázására, még a' Törököknek Európától való ki-üzéséhez is hozzá akarna nyúlni; a' melly lépésre mindgyár ott leszen az alkalmatofság, mi-helyett az Orosz Udvarnak arra a' kérdésére, hogy: — „mire valók legyenek a' mi nagy hadi készülleteink? „a' Török Udvar, a' maga gyengeségének fedezés végett, nem feleléd, hanem költsönösön ő is hasonló kérdést tejjéd, és a' panaszokodást végre, had-izenettel fejezendibé. A' melly lépés abba az állapotba helyeztetti az Orosz Kabinétot, hogy a' háborunak folytatására több fundamentomot ne várjon. — Az egyetlenegy környülállás, a' mi a' Törököket bátorit-hattya, a' Persák' mozgása. A' beszéd az, hogy ezeknek titkos egyet-értések volna a' Török Udvarral. Ezek Orosz-Georgiára is erőszakosonn bé-nyomultak; és Heracliusnak el-üzésével 's-Udvarának el-pusztításával meg nem elégedvén, azzal fenyegetöznek, hogy az ő Országának az Orosz Birodalom alatt lévő részét is, el-foglalják. —

„A' Portának nagy készülletei, 's-egyszersmind az ő Frantziák' által való ingereltetése, a' kiknek minden tzéljok az, hogy a' Törököket egy veszedelmes háboruba belé vonhassák, erőssenn érzékenyiti a' több Udvaroknak itt mulató Követeit. — A' Velen tze' Követihez azonban közelébből igen különös kedvezéssel viseltetett a' Török Udvar. Több, mint 100 ezrtendeje, hogy a' Konstantzinápolyi tenger-szorosra olyan erőssenn nem volt szabad bé-menni egy Velen tzei hajónak is, hogy a' Követ is, a' Dardanelláknál Török hajóra ülni és Konstantzinapoly alá úgy menni kéntelenitetett. A' mostani Velen tzei Követ Tosca ri, meg-nyerte, hogy ezenn-tul

minden V e l e n t z e i zászlós hajó egész szabadsággal bé-mehetsenn a' nevezett tenger-fzorosra.,,

* * *

Emlekezhetni reá, hogy Á n g l u s Lord, M a c a r t n e y, a' közelébb múlt pár esztendőkbenn, mint az Á n g l u s Udvarnak rend-kivül való K ö v e t e, a' C h i n a i Tsufzárnál járt légyen. Onnan való haza-érkezése után a' múlt esztendőbenn közönségsé tette, ezenn bámulásra méltó, nagy, gazdag, és népes országban való útazása-közbenn gyűlytött jegyzéseit. Ezek közzül valók rövidenn az itt következők is: — „

„Az itt járt Lord A n s o n és a' J e s u i t á k, a' magok tudósításaikkann a' C a n t o n i külső városnak népefségéből úgy itéltek, hogy egész C h i n á bann 200 Millió lélkek legyenek; de azonn a' vizenn, a' melly ezt az országot keresztül folya, felfelé útazvan, lehetetlen úgy nem gondólkodni, hogy az ő itéletek, a' helyett, hogy nagyítottnak tartathatnék, a' valóságnál kifsebbnek lenni mondattathatik. A' viznek jobbjá és balja felöll, egymáshoz közel, véghetetlen városok vagynak; sőt kettőt és hármat is olly közel lehet szemlélni egymás mellett, hogy a' távolságok egymástól nem nagyobb fél mértföldnél, és ezek között is, a' M a n d a r i n e k (Nemesek) mulató vagy mezeiházaik egy-máft érik. Ezek megett, a' mennyire csak a' látás el-hat, minden-felé a' faluk' sűrűsege szemléltetik, a' mellyek kised városokhoz hasonlítanak. —

Az első nap (szoll az Író), 24 mértföldeket haladtunk a' vizenn. Több mint 500 tsonakok, benünket néző c u r i o s u s emberrekkal rakodva, mentek le-s-fel körülettünk. Vas-matskákonn két-annyinn állottak. Leg alább lártunk az nap fél Milliónyi embert; a' melly, valamint fel P e k i n g i g, úgy tulajta is egész az úgy nevezett Nagy-Várig, minden nap így folyt. A' leg szebb Europai ország, csak pufztaság ehez-képpest. Frantzia-országban 4 J u g e r u m (Höld-föld) kívántatik egy személlynek

vápláltatására: itt egy Hóld, 11, sőt 12 Chinai embert táplál. —

„Az adónak felesnek, de igen jó rendel-
valónak is kell lenni, hogy olly számos fegy-
veres erőnek táplálására, a' millyen ennek a'
nagy országnak oltalmazására meg kívántatik, elég-
séges lehessen. Egy város és egy falu sinsen
olyan, a' mellybenn egy főbb, és több másod rangu
M a n d a r i n e k (Kormányozok), 's-ezeknek rendelé-
seiktől függő katona csoportok, ne találtnának,
kik által a' Politziának leg kifesebb ága az, országnak
minden szegleteibenn fenn-tartatik. A' közönsége-
sebbenn történni szokott hibák' alkalmatofságával, a'
millyenek a' munkások között esni szokott zivódá-
sok, lopások, verekedések, 's-több e' félek, a'
M a n d a r i n e k előtt panasz tétetik, ezek a' dolgot
meg-vizsgálják, és a' vétkes, akkor mindgyár minden
haladék nélkül, a' maga tettyinek külömbségéhez-
képpett, 5. 6. 8. vagy 10 ütést kap, ha lopott va-
lamit, azt vilzfza adgya, 's-azzal haza mennek. —

„Eunek a' minden napi jobbitó fenytető Poli-
tziának az a' jó következése vagyon, hogy igen
kevés procefsusok juthatnak a' criminale Forum' eli-
be. A' halálal való büntetés itt majd egészszenn
esmeretlen. Hetven ezteendő öregnek nem látták en-
nek egy példáját: és az illyen történetnek apellá-
tziórol-apellátzióra örökké a' Császárig el kell jut-
ni; és ő a' halálos sententziát igen ritkán erősíti-
meg. A' mostani Uralkodónak tsak egy illyen ha-
lalos sententziájára, de arra is, mint nagy ritkaság-
ra, úgy emlékeznek. Egy Vice-Király, mert a'
M a n d a r i n e k en kívül minden tartománybann egy-
egy Vice-Király is vagyon, el-vette egy magános
fzemélynnek valamelly javát, ki is e' miatt koldusá-
válván, végre, noha nagy bajjal, tsak ugyan a' C s á-
f z á r' elibe jutott. Panaszát bé-adta irásbann — a'
Vice-Király ekkor éppen a' Császárnál volt — a'
dolog' látására el-sárgult — a' Császártól vétkesnek
lenni meg-esmertetett — a' feje el-ütetett, és kard-
hegybe szurva, még a' panaszlónak jelen-letébenn,
elő hozatott. — „En tégedet (igy szollott végre a'

Császár a' panaszlóhoz) ennek helyébe Vice-Királyá nevezlek: erédj! és ezt a' történetet letzke gyanánt tartván, tanuld-meg tisztelni a' más tulajdonát!

M a g y a r O r f z á g.

Várad-Olofziból hozzám is el-érkezett az itt következő tudósítás: — „A' napokban ezenn N. Bihar V.megyében egy nagy és népes mezővárosban megháiván, és éjtzaka a' lárma harangtól fel-serkentetvén, látom, hogy a' Templom' szomszédságában nagy égés vagon. Le nem írhatom, mejj sajnálva szemléltém, hogy a' tűzkörül bottyaikra és vas-villáikra támaszkodott, és orrokat úgy piritó emberekenn kívül, alig voltak nehányak olyanok, a' kik a' tűz oltáshoz, és víz-hordáshoz szorgalmatosonn hozzá láttak volna. — Hasonló sajnállásra méltó történetet szemléltém Mártzius' 22-dikénn Nagy Váradon; mellynek alkalmatosságával el nem halgathatom egy embernek valóságos emberi érzékenységit, a' ki a' Beretzki Pál' égő házába bé-ngordván, az anyától ijedtében benn-felejtetett és már félig megégett kis-gyermekeket, tulajdon életének a' veszedelemre való ki-tevéseivel, a' tűzből ki-ragadta. — „Mind ösfze 11 házak égtek-el, de nem egymás mellett, hanem a' 3-dik és 5-dik utzában is, ide-stova hányván a' nagy szél a' tüzet.

„Tapasztalván más Királyi, 's-mező Városokban oda-fel, hogy a' Gyúlladás' idején minden Czéhbeli-mester emberek Articulusok szerént a' nékiek ki rendelt különös óltó Eszközökkel a' tűz óltásban serényen foglalatoskodván, annak hamar elejét vették; a' Váradikon nagyon meg ütköztem látván, hogy azon városban, egyik Czéhnek is semmi óltó Eszközei nem voltak. Mely miatt az óltásra a' Mester emberek nem, és ezért más Parasztok is igen kevesen jelentek meg. Holott minden ösztönönn kívül is, tsupán Felebaráttjyokhoz való szeretetből, 's-a' Publicumnak-is hasznára nézve, hogy az égést hamarébb meg gátolnák, azon gyúlladáson számolsan meg jeleni tartoztak volna.„

E r d é l y b ö l .

Brafsóbol Mártz 5-dikén. —

Tegnap olvasám egy Bukerefti levélből, hogy az oda való pestises nyavalya, egézfzenn meg-szűnt. — Már az ide való Kontumátz is kissebbítettni fog ez szerént.

S. Sz. Györgyről. —

Az itt lévő piatzon a' közönséges buzának vekája 14 Garas, a' Rozsna 8 Garas. Az Arpa és Török-buza is ilyen forma áru. A' zab $3\frac{1}{2}$ Garas. A' Pálinka kupálag 3 fertályonként ki-mérve 4 Garasra megyen. A' bornak kupája, melly itt annyi mint a' Bétsi kupa, 12 és 14 kr. de a' melly is itt, édes-ségére, erőségére, és lelkesebbségére nézve, a' Bétsi 24- vagy 36-stosnál is elébb-való. Egy piatzi szekér fánknak ára, 4. 8. 6. 10 és 12 Garas. Ezy Öl-fa, 5 és 6 szekérből telik-ki. A' sernek kupája, mind a' Magyarnak mind a' Németnek 2 kr. Tejünk, Virág-káposztánk, Spárgánk, és Vizünk, a' leg szebb és leg jobb. A' Brafsai Méh-sernek kupája, de a' melly még ide érkezik, többire S. Sz. Györgyi Méh-serré válik, 4 Garas. — A' rozember pedig, mint mindenütt, mint-hogy senkinek nem kell, leg oltsóbb, és találtatható nállunk is.

A' Küüllő' mejjékiről Mártzius' 17-dikén. — „A' veszett Farkas által meg-harapdoztatott Medgyes vidéki emberek, már rész szerént meg-gyógyultak, rész szerént az ér-vagás után meg-holtak, rész szerént még cura alatt vagynak. — A' szerentsétlen történet, kivált a' könnyü hitü nép között számtalan költeményes hiedelmekre adott alkalmatofságot. Némmelylek álhatatosonn hitték, hogy az Oláh országban uralkodó, és a' Bartzaságra is el-hatott, de ott szerentsésenn meg-folytódott Pestist, egy farkas bőrebe öltözött ördögös mesterségü, és oláhül Prikolicsnak nevezetü ember terjeszteti akarja. Mások, régi egyéb ilyen történeteknek emlegetésével még varázsláshoz is fogtak, hogy tsalhásanak. Az

e'-félék úgy el-ijesztették volt a' vidéket, hogy fegyver nélkül nappal se, éjtzaka pedig még úgy se, mérészték ki-menni az emberek. — Egy Czigány itta' izomfzéd falubann Szök e fal van, ringy-rongy ruhábann az útonn éjjel meg-indulván, és valami Oláh-legényektől meg-izollittatván, magát Priculicsnak tette. Amazok examinálni kezdik, hogy hol vette magát? Ez, a' botok által való ütögetést nem; álhatván, mondja, hogy ő tsak Czigány és nem Priculics. Amazok még jobbann verni kezdik, úgy okoskodván, hogy ha igazánn Priculics, meg érdemli a' verést; ha pedig Czigány, ezért verik, hogy miért akar Priculics lanni. — A' Czigány a' földön feküve hagyatván, viratkor a' Szolga-bíróhoz vitetett szekerenn, és panaszolt: de az Oláhok ott is meg-mentették magokat azzal, hogy ők Priculicsot, és nem Czigánt vertek.

Valami más Oláhok Medgyes székben, hasonlóképpen azért vertek-meg egy Sullert, hogy vele találkozáván, azt kezdette nekik mondani, hogy ő Priculics, hogy még 6 társai vagynak, de azoknak még nem jött el az idejek az által-változáva, 's-a. t. — Ezek a' Magistratus elibe is elő vitték a' Priculics Sullert, a' hol ez 25 páltzát kapván. az utánn közönséges helyre ki-állttatott, és ki-kiáltani tartozott, hogy ő Suller, és nem Priculics, 's-több e'-félék.

T u d ó s í t á s o k.

A' M. Merkur jelenti: hogy Bétsbenn éppenn most a' Sajtó alatt vagyon ily című Munka: Egy néhány Hazai Utazások' Le-irása, Tót és Horváth Országok' rövid Esmer-tetésével egygyütt in 8vo Majori. Fog ál-lani 22 Árkusból, és léfznek hozzája 10 Rézmettze-sek. A' Munka több tekintetben interefsans, annyi-val inkább, minthogy a' maga nemébbenn első, és ha tsak próba is, de követésre serkentő példa. Mert

Hazánkról mind magunkra nézve keveset írtak Hazánkfiai, mind az Idegenekre nézve; úgy, hogy ezek Hazánkat, csak más Idegenek leírásiból és azért is igen hijjánosan esmérük nagyobbára. A' Munkának árra 2 Forra 15 xra szabattatik, azonban a' Könyvárosoknak a' kik 50-en felül akarnak venni, 20 pro Centum fog elengedődni, azoknak pedig a' kik tizet vesznek, a' tizedik Exemplár ingyen adatik. — A' Munka két Hónapok alatt e'következendő Helyeken fog-találtatni:

Bétsbenn. A' M. Merkurius' Irójánál.

Posonybann: Fűskuzi Landerer Mihály Könyváros

Pestben: Mossótzai Inftitoris Könyv-Kötő

Debretzenben: T. Prof. Szilágyi Gábor

N. Váradon: T. Szaklányi Daniel Predikátor

Sáros Patakon: Professor Kövi Sándor

R. Komáromban: T. Mindszenti Sámuel Predikátor

Pápán: Professor Látzai József

Győrött: A' Tiszteletes Reform. Predikátor — Uraknál.

Pétsett: és Zágrábon Horváth ország-bann, nem különben Fiumában: a' Magyar Nyelv Professorainál.

Erdélyben, Kolosvárat: Ifjabb Doctor Pataki Sámuel

M. Vásárhelyt: T. Professor Basa István

N. Enyeden: T. Prof. Benke Mihály — Uraknál

A' lik azonban még ebben a' Hónapban, a' M. Merkur Iro,át Bétsben, csak bizonyosá tejjéndik is

válamely exemplárnak meg-vétele fe'öll', azok nem a' felyebb meg-irtt, hanem oltsobb árron, u; m, i For 45 xron fogják kapni Exemplárjaikat.

* * *

Báró F e b u r Med. és Chirurgiae Doctor. 's Ts. K. Szemorvos, Április' közepén P e s t e n lefzsz, és ott is fog múlatni Április' végéig : a' kik tehát szolgálatjával kívánnak élni ezen Úrnak, akár hibás szemeikenn való segítettésre; akár bél szakadás-beli nyavalyáiknak gyógyíttatására nézve : jelentsék magokat nálla ideje-koránn. A' bél-szakadásoknak három Hónapok alatt hafzonnal való orvoslására elegendő dó z i s t lehet szerezni tőle, hat aranyokon. Ugyan annyi árron meg-lehet venni a' le-szállott béleknek kétfelől való fel-szorítására igen alkalmas két rugójú Angliai eszközt is; az egy oldalról való fel-szorításra szükséges és egy rugójú eszközt pedig 3 aranyon: Ugy van a' rugó készítve, hogy nem lehet soha tartani az el-törésétől : és ha e'-találna törni, kész lefzsz a' helyett B. F e b u r, ingyen adni mást egyfzeriben. — Az olyan Személyek' számára, kik nem tarthatják a' vizelletet: alkalmas eszközzel szolgál B. F e b u r 3 aranyért. — Akár atzélba, akár ezüstbe foglalttigen finom angliai pápa-szemeket is lehet nálla kapni. — A' kik irás által kívánnak tőlle Bél-fel-szorító eszközöket szerezni: szükség hogy meg-írják: mellyik oldalról legyen a' szakadás? le-jár e' a' szakadt rész, 's mitsoda nagyságra? és könnyen viztza lehet e' nyomni?